

Vilken typ av aktiviteter inom fritidsfältet önskar ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på?

-Stig Elofsson

Socialhögskolan

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE
STOCKOLMS UNIVERSITET

Förord

Forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna genomför kontinuerligt studier omkring ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet.

I denna studie, Ung livsstil, som genomförts hösten 2004 och våren 2005 har vi strävat efter att kunna beskriva och analysera ungdomars livsvillkor i Stockholms stad. I första hand står dock ungdomars situation och preferenser på fritidsområdet i centrum för vår studie. Ung livsstil är ett samarbetsprojekt mellan idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholms stad och institutionen för socialt arbete (Stig Elofsson) vid Stockholms universitet. Studierna om Ung livsstil har också genomförts tillsammans med Helsingborgs stad, Haninge kommun, Jönköpings kommun och Lidingö stad.

En rad personer har arbetat hårt med fältarbetet i Ung livsstil. Till dem ber vi att få framföra vårt varma tack. Ett speciellt tack går till Jari Öhman som varit ansvarig för fältarbetet.

Från projektet Ung livsstil kommer en rad rapporter att presenteras. Den här korta rapporten ”Vilken typ av aktiviteter inom fritidsfältet önskar ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på” är den andra från projektet. Sist i den här rapporten visas vilka rapporter som finns klara från Ung livsstil och vilka som kommer att publiceras inom kort.

För innehållet i den här skriften svarar Stig Elofsson själv.

Stockholm den 19 oktober 2005

Stig Elofsson
Docent
Institutionen för socialt arbete
Stockholms universitet

Ulf Blomdahl
Forskningsledare
FOU
Idrotts- och kulturförvaltningarna

Inledning

I den av Sverige ratificerade barnkonventionen 1989 uttrycks i paragraf 12 barnens rätt att bli hörda ”i de administrativa förfaranden som rör barnen. Ju äldre barnen är desto mer ska deras åsikter tillmätas betydelse”¹. Stockholms stad fattade på 1990-talet en rad beslut med anledning av bl a barnkonventionen. I ett tjänsteutlåtande inför beslutet står det följande:

”Barnkonventionen tillförsäkrar rätt till inflytande och påverkansmöjligheter för barn och unga i beslut som direkt gäller dem. Denna rätt gäller såväl i ett individuellt sammanhang exempelvis vid en vårdnadsvist, som vid mer allmänna eller grupprelaterade beslut om exempelvis skol- och trafikmiljö. Barns och ungdomars reella inflytande ska öka i staden. Ökat inflytande för barn och ungdomar utgår från en övertygelse om att barns och ungdomars synpunkter och krav är av faktiskt intresse för staden och att de är viktiga för att utveckla och förbättra det gemensamma. Det är dessutom av stor vikt att barn och ungdomar bibringas en positiv upplevelse av samhällets intresse av att de och andra medborgare kan delta aktivt i den demokratiska beslutsprocessen. Detta innebär att det måste finnas lyhördhet och intresse att ta del av de uppfattningar som förs fram”².

Stockholms stad har också vid ett flertal tillfällen fattat beslut om att förvaltningarna ska följa upp i vilken grad invånarna är nöjda med den service som erbjuds. I kommunstyrelsens utlåtande 2001 står det bl a följande: ”Nämnderna bör bl a följa förvaltningens genomförande av kvalitetsarbetet och också hur kunderna/brukarna upplever kvaliteten i enhetens arbete och trovärdigheten i åtagandena... Enheterna bör följa upp resultatet av sitt arbete i förhållande till åtaganden, kvalitetsgarantier samt hur kunderna/brukarna upplever enhetens arbete... Därutöver är det viktigt att finna former för att tillvarata medborgarnas synpunkter på servicen”³.

Forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna (tidigare fritidsförvaltningen) genomför kontinuerligt studier omkring ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet”. Forskningen startade 1984 som ett gemensamt projekt mellan Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Studier omkring stockholmsungdomars fritids- och kulturvanor och preferenser har genomförts 1985, 1992, 1994 och 1998. Dessa studier har redovisats i en rad rapporter⁴. Under hösten 2004 och våren 2005 har vi följt upp dessa studier. Resultaten från denna studie, Ung livsstil, kommer senare att presenteras i en rad rapporter⁵.

I den här ”rapporten” presenteras de unga medborgarnas syn på vilka typer av aktiviteter som de unga tycker att Stockholms stad i första hand ska satsa på. En djupare analys av resultaten kommer att presenteras i en senare rapport.

¹ UD, **Mänskliga rättigheter. Konvention om barnets rättigheter.**

² Utlåtande 1997:164, **Förslag till handlingsprogram - Barnkonventionen i Stockholms stad** (utlåtandet är onummererat).

³ Stockholms stad, **Kommunstyrelsens utlåtande**, sid 19.

⁴ En sammanställning av rapporterna finns på vår hemsida. www.stockholm/idrott. Klicka därefter forskningsrapporter.

⁵ Den första rapporten från Ung livsstil är färdig. Se Blomdahl/Elofsson, **Vilka idrottsanläggningar vill ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på?**

I tabell 1 presenteras undersökningsgruppen⁶.

Tabell 1. *Undersökningsgruppen i Stockholms stad. Antal svarande respektive svarsfrekvens (%) efter stadium.*

	Bruttourval Antal	Nettourval Antal	Antalet besvarade enkäter	Svarsfrekvens % #
Mellanstadiet 2004 (ht)	4427	4386	3648	83
Högstadiet 2004 (ht)	4411	4352	3511	81
Gymnasiet 2005 (vt)	2107	2075	1536	74

Svarsfrekvensen har beräknats på nettourvalet.

De unga får liksom i tidigare års studier följande fråga att ta ställning till:

Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att Stockholms stad i första hand ska satsa på?

Rangordna 1-5.

Skriv en etta på det du tycker är viktigast, tvåa på det du tycker är näst viktigast osv.

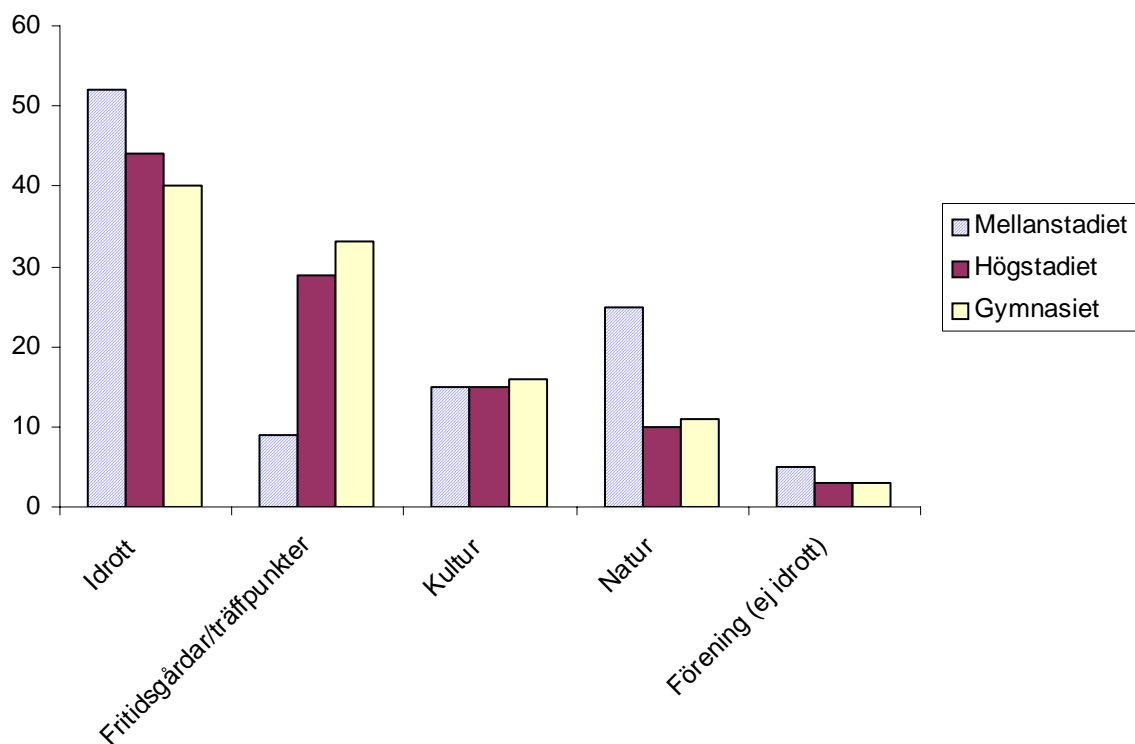
- Kultur** (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)
- Idrott** (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)
- Natur** (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)
- Fritidsgårdar/** ungdomscaféer/träffpunkter för unga
- Föreningsverksamhet** (t ex scouter, kyrka, kulturförening)

Läsaren frågar sig troligtvis varför just de exempel som finns i parenteserna finns där och inte andra exempel. Personer som sysslar med idrott har sagt att det där också borde stå gym och aerobics. Från kulturarbetare har vi hört att det inom parenteserna också borde stå t ex rockkonserter. Till båda kategorierna har vi svarat att vi i parenteserna har skrivit det Stockholms stad satsar huvuddelen eller nästan alla av sina pengar på idag inom området. Idrottsförvaltningen satsar ytterst lite eller inga skattemedel på gym och aerobics och kulturförvaltningen ytterst lite pengar på rockkonserter. I vilken grad medborgarna önskar att det ska göras omprioriteringar inom ramen för det kulturförvaltningen respektive idrottsförvaltningen satsar på framkommer i andra rapporter.

Även bland dem som besvarat enkäten finns ett antal som inte svarat på frågan om vilka fritidsaktiviteter man tycker att kommunen skall satsa på. På mellanstadiet uppgår detta interna bortfall till mellan 9 och 13 % beroende på vilket område det handlar om. På högstadiet ligger detta bortfall kring 11 % utom för fritidsgård där det uppgår till 22 %. På gymnasiet ligger det generellt mellan 9 och 11 %. I samtliga fall gäller att det interna bortfallet är större bland pojkar än bland flickor, speciellt markant blir denna skillnad på gymnasiet där endast 6-7 % av flickorna inte svarat på frågorna mot 12-14 % bland pojkarna. På de båda övriga stadierna är skillnaderna mellan pojkar och flickor betydligt mindre. Resultaten i den här rapporten utgår endast från dem som prioriterat de olika fritidsområdena. I en senare rapport görs en närmare analys av vilka det är som inte gjort någon prioritering.

⁶ Den som närmare vill läsa om urval m m hänvisas till rapporten: Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?** (publiceras i oktober 2005)

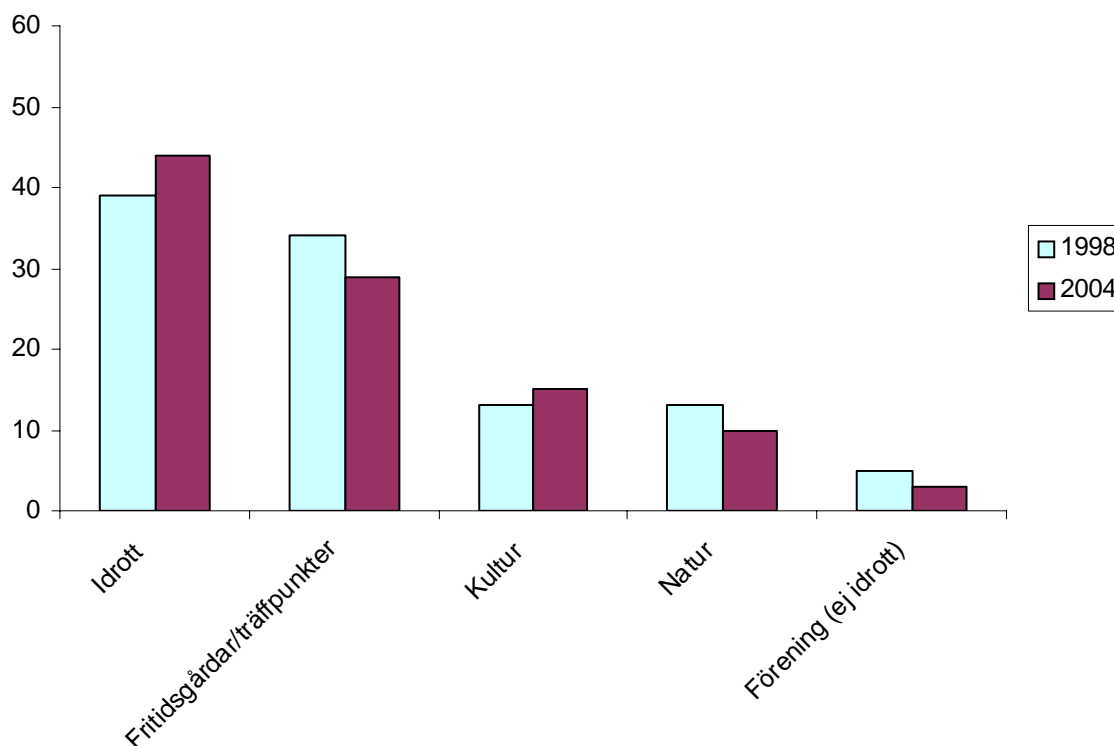
Analys av såväl tidigare som de aktuella resultaten visar att könsskillnader spelar en mycket central roll när man ser till barnens/ungdomarnas prioriteringar, vilket bör uppmärksammas då man studerar figur 1, där andelen som placerat satsningar för olika fritidsområden på första plats presenteras för de tre stadierna utan att skilja mellan pojkar och flickor.

Figur 1. 2004. Andel (%) som rangordnat satsningar av olika fritidsområden på första plats efter stadium.

På samtliga stadier är det satsningar på idrott som får det starkaste stödet och satsningar på föreningar utanför idrotten det klart svagaste. Närmast efter idrottsförening kommer på högstadiet och gymnasiet satsningar på fritidsgårdar/träffpunkter medan elever på mellanstadiet i stället vill ha satsningar på natur. Detta mönster stämmer väl med vad som framträtt i tidigare undersökningar.

En fråga är självklart i vilken utsträckning det har skett förändringar sedan 1998 då eleverna fick göra samma prioriteringar. Tyvärr kan jämförelser endast göras för högstadiet. I 1998 års undersökning ingick frågan inte på mellanstadiet och på gymnasiet gjordes undersökningen endast i Bromma, vilket knappast kan betraktas som representativt för Stockholm i sin helhet. Därför måste jämförelsen begränsas till högstadiet. I figur 2 presenteras andelen som placerat de olika fritidsområdena på första plats dels år 1998, dels år 2004.

Figur 2. Högstadiet. Andel (%) som rangordnat satsningar av olika fritidsområden på första plats efter undersökningsår.

Resultaten visar att det skett relativt små förändringar mellan prioriteringen av de olika fritidsområdena mellan 1998 och 2004 på högstadiet. Något fler tycker det är viktigast med satsningar på idrott respektive kultur, något färre att det är viktigast med satsningar på fritidsgårdar/träffpunkter respektive natur. En närmare analys av könsskillnader (resultaten presenteras ej) visar att den ökade prioriteringen av idrott liksom den minskade prioriteringen av fritidsgårdar/träffpunkter främst kan hänföras till flickorna.

Som redan påpekats finns tydliga skillnader mellan pojkar och flickor. I följande tabeller redovisas hur många som placerat de olika alternativen på första plats efter kön och stadium.

Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att Stockholms stad i första hand ska satsa på? Andel (%) som rangordnat olika alternativ på första plats efter stadium och kön.

Mellanstadiet. %

	P	F
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	57	48
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	25	26
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	13	18
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	9	10
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	5	5

Högstadiet. %

	P	F
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	54	34
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	22	36
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	11	19
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	10	10
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	4	3

Gymnasiet. %

	P	F
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	51	31
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	23	40
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	13	18
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	11	10
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	3	3

I tabellerna som följer presenteras den fullständiga fördelningen av hur pojkar och flickor rangordnat de olika alternativen tillsammans med genomsnittlig rangordning på de tre stadierna.

Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att Stockholms stad i första hand ska satsa på? Rangordning efter kön. Andelar (%).

Mellanstadiet.

	Kön	m #	Plats (Rangordning)				
			1	2	3	4	5
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	P	1.82	57	20	11	6	6
	F	1.98	48	25	15	8	5
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	P	2.56	25	28	23	16	8
	F	2.65	26	23	23	17	11
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	P	3.13	13	22	24	23	18
	F	2.80	18	28	24	18	13
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	P	3.22	9	26	22	23	21
	F	3.37	10	18	21	28	24
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	P	3.89	5	11	16	25	42
	F	3.92	5	11	15	25	44

m= genomsnittlig rangordning.

Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att Stockholms stad i första hand ska satsa på? Rangordning efter kön. Andelar (%).

Högstadiet.

	Kön	m #	Plats (Rangordning)				
			1	2	3	4	5
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	P	1.82	54	24	11	5	5
	F	2.21	34	31	19	10	5
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	P	2.55	22	35	18	15	10
	F	2.33	36	27	17	11	10
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	P	3.24	11	17	28	27	18
	F	2.69	19	26	30	18	7
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	P	3.16	10	20	27	29	14
	F	3.41	10	14	22	31	22
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	P	4.09	4	9	14	21	52
	F	4.22	3	6	10	28	53

m= genomsnittlig rangordning.

Vilken typ av fritidsaktivitet tycker du att Stockholms stad i första hand ska satsa på? Rangordning efter kön. Andelar (%).

Gymnasiet.

	Kön	m #	Plats (Rangordning)				
			1	2	3	4	5
Idrott (t ex sim- idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	P	1.86	51	25	15	5	4
	F	2.36	31	28	22	13	6
Fritidsgårdar/ ungdomscaféer/träffpunkter för unga	P	2.52	23	34	20	14	9
	F	2.21	40	24	16	13	6
Kultur (t ex bibliotek, kulturskolan, teatrar, dans, utställningar, museer)	P	3.05	13	20	27	28	12
	F	2.69	18	28	29	19	7
Natur (t ex skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	P	3.20	11	17	27	29	15
	F	3.33	11	17	23	29	20
Föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening)	P	4.29	3	5	11	23	59
	F	4.33	3	4	9	25	59

m= genomsnittlig rangordning.

Sammanfattning

Stockholms stad har med anledning av barnkonventionen fattat beslut om att "Barns och ungdomars reella inflytande ska öka i staden". Kommunstyrelsen har dessutom slagit fast att det är viktigt att finna former för att tillvarata medborgarnas synpunkter på servicen.

I den här rapporten visar vi vilken typ av verksamhet inom fritidsfältet (kultur-, idrott-, natur-, fritidsgårdar-, föreningsverksamhet) som totalt 8695 mellanstadie-, högstadie- och gymnasieelever tycker att Stockholms stad i första hand ska satsa på.

Eleverna på alla tre stadierna önskar att Stockholms stad i första hand ska satsa på idrott.

På mellanstadiet kommer efter idrott i tur och ordning natur, kultur, fritidsgårdar och föreningsverksamhet (t ex scouter, kyrka, kulturförening). Bland högstadie- och gymnasieelever är ordningsföljden efter idrott: fritidsgårdar, kultur, natur och föreningsverksamhet (vid sidan av idrotten).

Det finns mycket tydliga könsskillnader, mest framträdande när det gäller prioritering av idrott, kultur och fritidsgårdar/träffpunkter/ungdomscaféer. Bland pojkarna vill på alla tre stadierna en mycket klar majoritet ha satsningar på idrott. Förändringen mellan de tre stadierna är i detta fall mycket små. Även flickorna på mellanstadiet sätter satsningar på idrott klart främst, medan flickor på högstadiet och gymnasiet tycker det är lika viktigt att det satsas på fritidsgårdar/träffpunkter/ungdomscaféer som på idrott. På gymnasiet är det t o m något fler av flickorna som i första hand vill ha satsningar på fritidsgårdar/träffpunkter/ungdomscaféer. Genomgående gäller att stödet för satsningar på föreningslivet utanför idrotten är svagt på alla stadier, det är genomgående det område som får svagast stöd. På samtliga stadier gäller att flickor tycker det är viktigare med satsningar på kultur än vad pojkar gör. På mellan- och högstadiet är könsskillnaderna klart större för kultur än för övriga områden, medan könsskillnaderna på gymnasiet är något större för idrott än för kultur.

Litteraturförteckning

- Elofsson, S.** *Kultur åt flickor – idrott åt pojkar. En studie av socialisation i relation till kön och social bakgrund.* Idrottsförvaltningen, forskningsenheten. Stockholm, 2000.
- Elofsson, S.** *Vill vuxna att det skall satsas mer eller mindre pengar på fritids- och kulturaktiviteterna?* Idrotts- och kulturförvaltningarna, forskningsenheten. Stockholm, 2003.
- Elofsson, S.** *Stockholmsungdomars prioriteringar av olika fritidsområden.* Idrottsförvaltningen, forskningsenheten. Stockholm, Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet. Stockholm, 2004.
- Elofsson, S.** *Vuxna stockholmares prioriteringar av olika fritidsområden.* Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet. Stockholm, 2004.
- Elofsson, S.** *Vuxnas betyg på kommunens kultur- och idrottssatsningar.* Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet. Stockholm, 2004.
- Elofsson, S.** *Vuxna vill ha mer satsningar på barn/ungdomars fritid.* Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet. Stockholm, 2004.
- Stockholms idrottsförvaltning** *Idrottspolitiskt program för Stockholms stad*, 2001.
- Stockholms stad** *Kommunstyrelsens utlåtande 2001:17.*
- Stockholms stad** *Förslag till handlingsprogram - Barnkonventionen i Stockholms stad*, Utlåtande 1997:164 RV11 (Dnr 860/96).
- Utrikesdepartementet (UD)** *Mänskliga rättigheter. Konvention om barnets rättigheter*, 1990:6.

Publicerade rapporter från forskningsprojektet Ung livsstil

Blomdahl/Elofsson, **Vilka idrottsanläggningar vill ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på?** (september 2005)

Elofsson, S, **Vilken typ av aktiviteter inom fritidsfältet önskar ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på** (oktober 2005)

Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?** - en studie av den unga befolkningen i Stockholm, Haninge, Helsingborg och Lidingö (november 2005)

Rapporterna finns att hämta på www.stockholm.se/idrott (klicka forskningsrapporter och den rapport du vill skriva ut)